

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az élelmiszer-termékek tisztességes kereskedelme: önszabályozás vagy jogalkotás? (saját kezdeményezésű vélemény)

(2009/C 318/06)

Előadó: **Hervé COUPEAU**

2008. július 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

„Az élelmiszertermékek tisztességes kereskedelme: önszabályozás vagy jogalkotás?”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2009. szeptember 2-án elfogadta. (Előadó: Hervé COUPEAU)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. szeptember 30-án és október 1-jén tartott, 456. plenáris ülésén (az október 1-jei ülésnapon) 164 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 A mezőgazdasági termékek tisztességes kereskedelmének célja, hogy a nemzetközi kereskedelem szintjén bevezesse a kereskedelmi bevételek igazságosabb elosztásának elvét, hogy ezáltal lehetővé tegye a fejlődő országok termelői számára a következőket:

- gazdasági fejlődési folyamat elindítása (termelési láncok strukturálása, tevékenységi ágazatok megszervezése stb.),
- társadalmi fejlődési folyamat megalapozása (egészségügyi, oktatási stb. struktúrák létesítése),
- környezetirányítás kezdeményezése (a biológiai sokféleség megőrzése, a szén-dioxid-kibocsátás kezelése stb.).

1.2 A tisztességes kereskedelem legnagyobb piaca Európa, amely a világpiacon 65 %-át birtokolja. A termékeket katalógusok alapján történő távértékesítés útján, online, kiszállítók révén, valamint az állami, a nonprofit vagy a magánszektorhoz tartozó kiskereskedelmi egységekben értékesítik összesen 25 ország több mint 79 000 eladási pontján. 2008-ban a forgalom meghaladta a másfél milliárd eurót. Ezen eladások meglehetősen intenzíven, évi 20 %-kal növekedtek. Az európai agrár-élelmiszeripari ágazat 2007. évi 913 milliárd eurós forgalmával összehasonlítva azonban ez még mindig igen szerény.

1.3 A tanúsítást illetően két, egymást kiegészítő megközelítés létezik: az egyik termékalapú (FLO, amely az élelmiszertermékek 18 kategóriájára állapított meg normákat), a másik eljárásalapú (WFTO, mely szervezet mind a fejlett, mind a fejlődő országokban tanúsítja a tisztességes kereskedelemmel foglalkozó főbb szervezetek ellátási láncát és irányítási rendszerét). Mindkét megközelítés javította a fogyasztói garanciát, és csökkentette a visszaéléseket olyan cégek részéről, melyek igyekeztek kihar-

nálni az etikus kereskedelem e típusát – anélkül, hogy megfelelték volna a főbb nemzetközi fejlesztési ügynökségek által támogatott kritériumoknak.

1.4 A tanúsítás hatékonyan ösztönzi e kereskedelmi típust és védelmezi azokat a kis- és középvállalkozásokat, amelyek be kívánják kapcsolódni e kereskedelmi típusba.

1.4.1 Ezek a tanúsítások igyekeznek tiszteletben tartani a tisztességes kereskedelem többdimenziós jellegét:

- a déli félteke hátrányt szenvedő termelőit és dolgozóit támogató, kiegyensúlyozott kapcsolatot előnyben részesítő kereskedelmi dimenzió,
- a termelői szervezetek pénzügyi, technikai és operatív területen történő megerősítésén keresztül fejlesztéshez kapcsolódó dimenzió,
- a déli félteke polgárainak és partnereinek tájékoztatását és felvilágosítását magában foglaló oktatási dimenzió,
- politikai dimenzió, a hagyományos nemzetközi kereskedelmi szabályokon belüli nagyobb igazságosság érdekében történő felelősségvállalás révén.

1.4.2 Az önszabályozás terén elért eredmények ellenére az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet arra, hogy a modellt az európai tanúsítási rendszerre kell alapozni, amely egyebek mellett arra az elvre épül, hogy a műszaki előírások betartását egy független és akkreditált szerv által elvégzett külső ellenőrzésnek kell alávetni. Ez természetesen nem ment fel az élelmiszer-piaci forgalmazására vonatkozó általános jogi rendelkezések betartásának kötelezettsége alól.

2. Bevezetés

2.1 Jelen vélemény mindenekelőtt magára a tisztességes kereskedelemre összpontosít, vagyis arra az alternatív partnerségre, amely összekapcsolja a termelőket a fogyasztókkal, ahogy azt a „tisztességes kereskedelem” mozgalom az elmúlt évtizedekben kiépítette. Léteznek más programok is, amelyek a többé-kevésbé fenntartható, kereskedelemmel kapcsolatos garanciarendszerek, ám ezekkel jelen vélemény nem foglalkozik, mivel ezek a programok nem felelnek meg a tisztességes kereskedelem 1.4.1. pontban felsorolt valamennyi feltételének.

2.2 A tisztességes kereskedelem azzal a céllal fejlődött ki, hogy gazdasági kapcsolatokat alakítson ki a marginalizálódott fejlődő országok termelőivel a nemzetközi kereskedelem területén. A fenntartható fejlődés perspektívájába illeszkedve a déli félteke országai számára jelentős társadalmi kihívások hordozója. Célja, hogy hozzájáruljon a szegénység csökkentéséhez a termelői szervezetek támogatása révén. Az északi félteke országokban pedig fenntarthatóbb fogyasztási modell előmozdítására törekszik.

2.3 Ez a jelenleg még fiatal és nagyarányú fejlődésen keresztül menő ágazat jelentős növekedést mutat, és az európai fogyasztók részéről egyre inkább növekvő figyelem tárgya.

2.4 Ugyanakkor a fogyasztók bizalma még megerősítésre szorul, ugyanis jóllehet a tisztességes kereskedelem koncepcióját sokan magukhoz közel állónak érzik, mégis többen úgy nyilatkoznak, hogy információhiányban szenvednek, és azt gondolhatják, hogy a nagy vállalatok, vagy a nagy áruforgalmat bonyolító vállalkozások visszaélhetnek ezzel.

2.5 Ugyanakkor a speciális kereskedelmi körök továbbra is fontos útjai a tisztességes kereskedelemről származó termékek eljuttatásának. Számos ilyen struktúra létezik, amelyek kicsik, és a fogyasztók körében közkedveltek.

3. Előzmények

3.1 Az 1948. évi Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 23. cikke kimondja, hogy: „Mindenkinek, aki dolgozik, olyan méltányos és kielégítő fizetéshez van joga, amely számára és családjá számára az emberi méltóságnak megfelelő létet biztosít, és amelyet megfelelő esetben a szociális védelem összes egyéb eszközei egészítenek ki.”

3.2 A tisztességes kereskedelemhez kapcsolódó tevékenységek az ötvenes években indultak el az Egyesült Államokban, majd az Egyesült Királyságban, ezt követően pedig Európa többi részén. A tisztességes kereskedelem az iparosodott országok importhálózatai által okozott szociális és környezeti károk tudatosítása.

3.3 1964-ban az UNCTAD (az ENSZ kereskedelmi és fejlesztési konferenciája) rámutatott a cserearányok egyenlőtlenségére, és rábresztette a nemzetközi közösséget arra, hogy a nemzetközi kereskedelmet irányító szabályok emberi és szociális szempontból tarthatatlanok. A déli félteke országai ragaszkodtak az igazságos cserék szükségességéhez (*Kereskedj, ne segíts!* [„Trade, not aid.”])

3.4 A tisztességes kereskedelemmel kapcsolatos néhány dátum:

- 1860 – Eduard Douwes Dekker „Max Havelaar” című könyvének megjelenése
- Negyvenes évek vége – A Ten Thousand Villages és a SERRV az Egyesült Államokban kereskedésbe kezd a déli félteke szegény közösségeivel
- Ötvenes évek vége – Az OXFAM UK brit üzleteiben kínai menekültek által készített kézműves termékeket hoz forgalomba
- 1957 – Katolikus holland fiatalok szövetséget alapítanak, amelynek célja fejlődő országok termékeinek importja
- 1964 – Az OXFAM UK létrehozza az első alternatív kereskedelmi szervezetet (ATO, angol rövidítés)
- 1967 – Az első tisztességes kereskedelmi szervezet létrehozása Hollandiában
- 1969 – Az első, tisztességes kereskedelemről származó termékeket áruzó üzlet megnyitása Hollandiában
- 1971 – Az első tisztességes kereskedelmi termékeket előállító kereskedelmi szövetkezet létrehozása Bangladesben (Jute Works)
- 1973 – Az első tisztességes kereskedelem keretében termelt kávé eladása Hollandiában
- 1988 – A „tisztességes kereskedelem” jelzést Max Havelaar név alatt első alkalommal kapcsolják egy kávéhoz
- 1989 – Az Alternatív Kereskedelem Nemzetközi Szervezetének (IFAT) létrehozása, amely később a Tisztességes Kereskedelem Világszervezetévé (WFTO) alakult át
- 1990 – Az Európai tisztességes kereskedelmi társulás (EFTA) létrehozása
- 1993 – A Transfair címkézési szervezet létrehozása Németországban
- 1994 – A tisztességes kereskedelemről származó tea bevezetése
- Az Európai Worldshop-ok hálózatának (NEWS) létrehozása
- 1996 – A banán bevezetése a tisztességes kereskedelem keretében Hollandiába

- 1997 – A védjegy kiállító szervezetek (Max Havelaar, Transfair, Rattvisemarkt, Fair Trade stb.) egyesülnek, és létrehozzák a Méltányos Kereskedelmi Címkézés nemzetközi szervezetét (FLO – angol rövidítés) A Monoprix és Auchan üzletek elkötelezik magukat, arra, hogy termépalettájukba felveszik a tisztességes kereskedelemről származó kávét
- 1998 – A tisztességes kereskedelmi szervezetek (FLO, IFAT, NEWS és EFTA) a FINE keretében összeülnek
- 2004 – Tisztességes kereskedelemről származó termékek forgalmazása bizonyos franciaországi étkezédkben

3.5 A Kereskedelmi Világszervezet szabályai nem veszik figyelembe sem az emberi, sem a szociális, sem a környezeti tényezőt. Az ez ellen való tiltakozásnak a szükségessége hajtja az embereket afelé, hogy a kereskedelmi csere humánus formája mellett foglaljanak állást. Az ő számukra a tisztességes kereskedelem a bizonyítéka annak, hogy lehetséges egy más világ. A tisztességes kereskedelem átláthatóságot, jó kormányzást és felelősséget ígér, ezáltal pedig hozzájárul a fenntartható fejlődéshez.

4. Leírás

4.1 A tisztességes kereskedelem, és általánosabb értelemben az etikus, felelősségteljes és polgári fogyasztás kihívása meghatározni azon eszközöket, amelyek célja a népesség körében aratott siker véglegesítése a következők révén:

- a tisztességes kereskedelem működésének átláthatósága, láthatósága és a megértése,
- annak garantálása, hogy a nyereség a fejlődő országok mezőgazdasági üzemei fejlődésének kedvez.

4.2 Az EGSZB megjegyzi, hogy a tisztességes kereskedelem normáinak megállapításakor figyelembe vették a dolgozók alapvető jogát (ILO), a környezeti normákat, a biológiai sokféleséget, valamint a termelők nemzetközi kereskedelmi kapcsolataiban való megfelelőbb díjazását.

4.3 Néhányan úgy gondolhatják, hogy ellentmondásos e két fogalmat – „tisztességes” és „kereskedelem” – társítani, mivel a piaci törvények emberi értékektől mentesek. Az a kihívás azonban, hogy a kereskedelmet a szociális párbeszéddel a világkereskedelmen belüli nagyobb méltányosság megteremtése érdekében összekössük, a 21. század téje lesz, amelyhez az EGSZB hozzá kíván járulni. Ez ugyanis fenntartható fejlődést tehet lehetővé, jobb kereskedelmi feltételeket kínálva, valamint a dohai ciklus által peremre sodort termelők és dolgozók számára jogokat biztosítva.

4.4 A tisztességes gyakorlatokat követelő új szereplők által elindított új címkék és magatartási kódexek bevezetése ezzel párhuzamosan a fogyasztókban zavart kelt. Ezek az eltérő hivatkozási és garancia rendszerek révén fennáll a koncepció, elvei és alapvető kritériumai felhígításának kockázata, valamint hogy lehetővé válik alacsonyabb költségű garanciarendszeren alapuló opportunisták gazdasági pozíciók kialakítása az ágazat terhének legnagyobb részét viselők számára, ugyanakkor azt is, hogy kisebb mértékben vannak hatással a fejlődő országok megerősítését szolgáló támogatásokra. Az EGSZB üdvözlölné, ha a tisztességes kereskedelem szervezetei kidolgoznának egy nemzetközi tanúsítási rendszert (lásd a terminológiára vonatkozó fenti javaslatokat), mindig szem előtt tartva azt, hogy független és akkreditált ellenőrző szervre van szükség, és hogy természetesen be kell tartani a hatályos jogszabályokat.

4.5 Az EGSZB azt kéri, hogy valamennyi a tisztességes kereskedelemről származó terméket, az Európai Unió összes országában ugyanazon kritériumok alapján garantálják. Napjainkban nem létezik kötelező erejű hivatalos európai meghatározás. Az EGSZB csatlakozni kíván a FINE (az FLO, az IFAT, a NEWS! és az EFTA alkotta hálózat) által elfogadott és a tisztességes kereskedelemről szóló, közelmúltbeli európai bizottsági közleményben alkalmazott közös meghatározáshoz⁽¹⁾:

„A méltányos kereskedelem az a kereskedelmi kapcsolat, amely párbeszéd, tiszteléken alapul, átlátható és nagyobb egyenlőségre törekszik a nemzetközi kereskedelemben. Hozzájárul a fenntartható fejlődéshez azzal, hogy a hátrányos helyzetű termelők és munkavállalók számára jobb kereskedelmi feltételeket kínál, és biztosítja alapvető jogait, különösen délen.

A fogyasztók által támogatott méltányos kereskedelmi szervezetek tevékenyen részt vesznek a termelők támogatásában, a tudatosság növelésében és a hagyományos nemzetközi kereskedelem szabályai és gyakorlata megváltoztatásáért folyó kampányban.”

5. A termelők (elvek)

5.1 A tisztességes kereskedelem ügyel arra, hogy a termelőknek a legjobb és stabil alapokon nyugvó jövedelmük legyen, amely számukra megfelelő életszínvonalat biztosít. Ezt a jövedelmet a termelői szervezeteknek és az egyes érintett régiók és országok szakszervezeteinek kellene meghatározni.

5.2 Az árat az átlagos előállítási költségnek kellene meghatározni, a következők függvényében:

- a munkaidő, amit egy helyi munkaerő, egy meghatározott – a megfelelő életszínvonal biztosítsa érdekében kiigazított – díjazási ráta alkalmazása mellett eltölt,

⁽¹⁾ COM(2009) 215.

— a közép és hosszú távon szükséges befektetések a tisztességes kereskedelem gazdasági, környezeti és szociális normáinak tiszteletben tartása érdekében,

— piacelemzés,

— a tisztességes kereskedelem szereplői többségének politikai választásai: az aratást megelőző 60 %-os előfinanszírozás a termelők részére, a termelők és forgalmazók közötti kapcsolat stabilizálása annak érdekében, hogy a termelők rendelkezzenek felvevőkkel, a forgalmazók pedig áruval.

5.3 A tisztességes kereskedelemhez bizonyos követelményeknek kell kapcsolódnuk, mint például a kizsákmányolás tilalma, különösen a gyermekmunkaerő esetében, továbbá a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) normáinak tiszteletben tartása, még akkor is, ha az ország szociális törvényei nem teszik ezt kötelezővé.

5.4 A tisztességes kereskedelem biztosítja az élelmiszerek részleges előre-fizetését, hogy a termelők finanszírozhassák nyersanyagait.

5.5 Az élelmiszerek előállítási folyamata során elengedhetetlen a környezet, a természeti erőforrások és az Európai Unióban alkalmazandó hatályos jogszabályok tiszteletben tartása.

5.6 A tisztességes kereskedelem mind a termelők, mind a felhasználók oldalán szociálisan hasznos munkahelyek megteremtését teszi lehetővé (továbbá, hogy a legbizonytalanabb helyzetben lévők is újra tisztességes munkához jussanak).

5.7 A tisztességes kereskedelem biztosítja a tevékenységek folyamatos és nyilvános, tényleges nyomon követhetőségét, és a teljes átláthatóságát a folyamat valamennyi szakaszában (környezet, ár, árrés stb.).

5.8 A tisztességes kereskedelemnek a fenntartható fejlődés távlatában elő kell segítenie a szolidáris gazdaság létrejöttét.

5.9 A tisztességes kereskedelmet kizárólag a tevékenység és konkrét kezdeményezések alapján kell megítélni, nem pedig a jó szándék egyszerű kinyilvánítására alapozva.

5.10 A tisztességes kereskedelem jól megalapozott megoldást nyújt egy olyan új világméretű élelmiszerpolitika elindítására, amely tiszteletben tartja az emberi tényezőket.

6. A termékek

6.1 Az élelmiszertermékek alkotják a tisztességes kereskedelem forgalmának lényegi részét. Ezek között a termékek között első helyen a kávé áll; köztük található még a tea, a csokoládé, a szárított gyümölcsök, a fűszerek, a rizs, a gabonák, a cukor, a méz, a lekvár. A friss termékek nemrégiben jelentek meg a piacon, és a tisztességes kereskedelmi folyamatokban nem töltenek be lényeges szerepet, mivel azokban a termékek rotációja lassú. Ugyanakkor megfigyelhető utóbbiak megnövekedett értékesítése a tisztességes kereskedelemről származó termékek fogyasztói szövetkezetekben és más magán kiskereskedelmi egységekben történő eladásának megindulása óta.

6.2 A tisztességes kereskedelemnek, annak érdekében, hogy hozzájáruljon a fejlődő országokban tevékenykedő kistermelők helyzetének javításához, lehetővé kellene tennie a feldolgozott termékek termelési láncolatainak létrehozását, hogy szociálisan értelemben fenntartható munkahelyek jöjjenek létre.

6.3 A tisztességes kereskedelemnek hangsúlyoznia kell, hogy a cselekvésre a legfontosabb hálózatokon belül van szükség annak érdekében, hogy e folyamat nagyobb politikai súlyt kapjon, mindamellett tiszteletben tartva a termelői érdekeket.

7. Főbb országok

7.1 A mezőgazdasági termeléssel foglalkozó tisztességes kereskedelem által érintett országok kivétel nélkül a déli félteke országai. A tisztességes kereskedelem – mivel kereskedelmi folyamata viszonylag átlátható – rámutatott arra, hogy a termelő milyen szerény mértékben profitál a fogyasztói árból (100 eurónyi kiadásból csupán 20 eurónyi bevétel folyik vissza a helyi gazdaságba), és hogy a (például a feldolgozásban és a kiskereskedelemben) hozzáadott értékből milyen sok marad a fejlett világban. A tényleges kérdés az, hogy vajon képes-e a tisztességes kereskedelem fenntartható módon módosítani a nemzetközi kereskedelem szabályait.

8. Szabályozás vagy tanúsítás

8.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a fogyasztók számára a tanúsítás jelenti a legnagyobb garanciát. A tanúsítás egy harmadik akkreditált (akkreditációs folyamat értelmében) és pártatlan szervezet általi ellenőrzési folyamatot jelent, amely tanúsítja, hogy egy termék, vagy egy folyamat megfelel az adott feltételrendszerben (ez a feltételrendszer szabvány is lehet) foglalt előírásoknak. Így a tanúsítás és az akkreditáció két ellenőrzési eljárás; míg az akkreditáció a hatásköröket ellenőrzi, addig a tanúsítás a feltételrendszernek való megfeleltetést. A tisztességes kereskedelem, és általánosabb értelemben az etikus, felelősségteljes és polgári fogyasztás kihívása azon eszközök meghatározása, amelyek célja az elért siker véglegesítése, amely lehetővé teszi

1) annak biztosítását, hogy a tisztességes kereskedelem működése átlátható, látható és érthető legyen. Ezen a területen tényleges tájékoztató munkába kell kezdeni, elmagyarázva lényegi elemeit és tétjeit;

2) valamint annak biztosítását, hogy az élelmiszertermék hasznot hajtson egy falunak, a falu lakosságának, valamint a fejlődő ország mezőgazdasági jellegű gazdálkodásai fejlődésének.

8.2 A tisztességes kereskedelem tehát garanciarendszereket hozott létre, legitimitásuk azonban abból ered, hogy tárgyalások árán, különböző résztvevők közreműködése révén létrejött rendszerekről van szó.

— Az FLO által létrehozott garanciarendszer a termékekről szóló feltételrendszert határozza meg.

— A WFTO által létrehozott feltételrendszer és referenciakeret a tisztességes kereskedelemben érintett struktúrák saját gyakorlatairól szólnak.

8.3 Az FLO és az WTO törekednek arra, hogy garancia-rendszereik kiegészítsék egymást. Megközelítéseik közös és koherens pontjait kell megtalálni. Ma ez a felmérésére korlátozódik.

8.4 Ezek az ellenőrzőrendszerek elengedhetetlenek. A garancia emelt szintje elsődleges fontosságú annak érdekében, hogy elkerüljük az északi félteke országokban a különböző szabályozások további elterjedését, valamint a fogyasztók érdekében is. A tisztességes kereskedelem szervezetei már kidolgoztak egy nemzetközi követelménycsomagot, és megegyeztek a méltányos kereskedelem elveinek chartájában. Fontos, hogy folytassák az együttműködést a termelőkre vonatkozó közös tanúsítási rendszer érdekében.

9. A fejlesztési támogatás feltételei

9.1 A tisztességes kereskedelem hozzájárul a szegénység csökkentéséhez, miközben megőrzi a fenntartható fejlődés alapjait.

9.2 Az Európai Unió külpolitikai fellépése révén segíti a mezőgazdasági fellendülést a fejlődő országokban. A mezőgazdasági kistermelők tisztességes kereskedelemre való átállását ösztönző támogatást függővé tehetnénk ezen országok fenntartható fejlődéséhez hozzájáruló tisztességes kereskedelem kritériumaitól.

10. A tisztességes kereskedelem kihívásai

10.1 A tisztességes kereskedelem kétségtelenül a kereskedelmi, szociális, oktatási és politikai dinamizmusban rejlik, ami a helyi és nemzetközi szereplőket mozgatja.

10.2 A tisztességes kereskedelem társadalmi-gazdasági újítás, amelyet a civil társadalom vett a vállára, hogy változtasson a nemzetközi kereskedelmi gyakorlatokon azért, hogy jobban figyelembe vegyék az emberi tényezőt. A következőkre lenne szükség:

- fenntartani befolyását a vállalatok szociális és ökológiai felelősségvállalása területén,
- a szakszervezetekkel, a fogyasztói és környezetvédelmi szövetségekkel, valamint a helyi szakszervezetekkel és termelőkkel társadalmi platformot létrehozni,

— piacát kiterjeszteni és diverzifikálni, mivel a kereskedelemnek szüksége van a termékpaletta és a termékek hálózatának bővítésére,

— a termelőknek szánt hozzáadott értéket jobban elosztani,

— a déli félteke termelőinek szervezetbe tömörülését támogatni, hogy azok nagyobb függetlenséggel rendelkezzenek,

— a helyi fejlődést elősegíteni, és az alapvető, gazdasági, szociális és kulturális jogok megerősíteni,

— képesnek lenni arra, hogy a hagyományos kereskedelem szabályain és gyakorlatán átfogó módon javítsunk.

11. „Tisztességes” – az európai termelők számára egyaránt?

11.1 A tisztességes kereskedelemről származó mezőgazdasági termékeket kivétel nélkül fejlődő országokban termelik. Néhány terméket azonban, például a cukrot, bort és banánt jóval magasabb szociális normával rendelkező európai országokban is termelnek, ami bizonyos többletköltséget képezhet a tanúsított tisztességes kereskedelemről származó termékkel szemben.

11.2 E kényes helyzet elkerülése érdekében nemzetközi szervezetet kellene létrehozni ezen ágazatok termelői számára, hogy mindenki számára előnyös kompromisszumokat kössenek.

12. A tisztességes kereskedelem, új gazdasági alap

12.1 Számos emberjogi szervezet kritikusan tekint a nemzetközi kereskedelem (WTO) hatásaira.

12.2 A tisztességes kereskedelem különböző szereplői és résztvevői világszinten mind a minőség, mind a mennyiség szempontjából különböznek. Egyébiránt éppen az ő abbéli kapacitásuk, hogy lefedjék a tisztességes kereskedelem területének sokféleségét az, ami értelmet ad a folyamatnak és annak a lehetőségnek, hogy a tisztességes kereskedelem jelentős hatással bír majd.

Kelt Brüsszelben, 2009. október 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

I. Függelék

A haszonrész visszatérítése a termelőknek a hagyományos kereskedelemhez képest

Kereskedelem típusa	Kávé	Darjeeling tea	Cukor	Quinoa	Basmati rizs
hagyományos	5 %	7 %	2,5 %	6,7 %	6,5 %
tisztességes	17 %	9,5 %	3,8 %	8,5 %	9,5 %

II. Függelék

Az ár listázása a *thai* Max Havelaar rizs példáján:

- 15 % termelő
  - 26 % átalakítás költségei
  - 2 % adók
  - 57 % csomagolási és forgalmazási költség
-